

Úvahy o kulturních prognózách, jež tvořily další téma konference, směřovaly k nástinu možného vývoje „problému roku 1985“ (zde je patrně naznačena analogie s francouzským perspektivním plánem rozvoje do r. 1985).

Autoři úvodního referátu předpokládají, že v r. 1985 polská společnost bude především společností lidí se středním vzděláním. Nejpočetnější vrstvou ve struktuře odborníků budou průmysloví pracovníci se středním vzděláním, silná „střední třída“. Druhým znakem polské společnosti r. 1985 bude i průměrnost ve smyslu rozložení hojnosti. Konečně procesy demokratizace společenského života povedou k rozšíření egalitářské ideologie a vytvoří ve společnosti silný demokratický étos. Autoři soudí, že tyto egalitářující tendence mohou s velikou pravděpodobností vést k vymezení konzumních „potřeb“ nezávisle na kapitalistických zemích. To znamená, že je možné, aby se socialistické země vymanily z prestižního marnotratenství statků, jež je podřízeno specifickým cílům trhu.

Tak nastíněná perspektiva má být jakýmsi protějškem doposud známých prognóz o „afluent society“.

Diskuse vznesla námitky zejména v tom smyslu, že rozvoj polské kultury bude probíhat nejen pod vlivem vnitřních podmínek, ale i pod tlakem kulturních vzorů vysoce rozvinutých zemí, kde se intenzivně rozvíjí spotřebně oddychový životní styl. V polemice s názorem o dominanci tohoto modelu v budoucí civilizaci jiní namítali, že „oddechový model“ nesnese konkurenci kultury, v níž bude převažovat „schopnost koncentrace duchovní energie“.

V dalších tématech konference byly naznačeny populační trendy, možný proces urbanizace (během dvaceti let bude 75 až 80 procent polské populace bydlet ve městech), tedy fenomény, jež nesporně ovlivní charakter budoucí kultury.

J. Szcze pa ń s k i vyslovil zajímavé prognózy o změnách ve společenské struktuře. Vytyčil několik faktorů, jež v budoucnosti ovlivní diferenační procesy: 1. nezbytnost řízení společenského vlastnictví vysoce kvalifikovanými skupinami při relativně nízké úrovni vzdělání dělníků, 2. hierarchizované organizace řízení znárodněného centrálně plánovaného hospodářství, 3. politická hierarchie, 4. administrativní hierarchie státu, 5. nezbytnost ekonomické motivace hospodářské aktivity, 6. hierarchie tvořivosti a schopnosti, 7. změny v systému odbornosti pracovní síly. Zatímco první čtyři faktory jsou charakteristické pro podmínky socialistického hospodářství, tři další jsou výsledkem všeobecné vědeckotechnické revoluce.

Ekonom dr. Madej, který hovořil o ekonomicko-technické bázi kulturních prognóz, vyjádřil přesvědčení, že socialistické země musí vyřešit základní problém, zda se vřadí do světové fronty technického rozvoje nebo zda vytvoří rozdílnosti soupeřící se Západem. S tímto problémem je svázána i možnost zvláštního kulturního proudu, přičemž „rozdílnost“ není chápána jako izolace, ale jako dávání jiných odpovědí na stejné problémy.

V diskusi k problému *Člověk a výchova* doc. Nowak zformuloval řadu dilemat, před nimiž stojí každý, kdo usiluje o realizaci socialistických ideálů: způsobilost nebo rovnost, všestranný rozvoj individua nebo specializace, vyznamenání schopných nebo povznášení horších, rozvíjení individualistických motivací nebo altruismus, atd.

Jaké jsou perspektivy prognostických studií — tímto tématem se konference uzavírala a zároveň i vracela k výchozí problematice. Dr. Siciński zastával názor, že nejpłodnější stanovisko je takové, které chápe prognózu jako jistý druh umění, jež musí brát v úvahu následující elementy:

1. jistý axiologický systém, cíle, jichž má být dosaženo;
2. předpověď změn těch faktorů, jež nejsou závislé (nebo jsou minimálně závislé) na lidské intervenci;
3. alternativní projekty společenských změn, opírající se jak o základní předpoklady, tak o společenské představy;
4. analýza podmínek a pravděpodobnosti realizace jednotlivých alternativ, opírající se o výsledky práce společenských věd.

Diskuse se vracela i k původní otázce, zda je futurologie vědou. Podle názoru účastníků nejde o vytváření nové vědní disciplíny, ale spíše o společný problém, na němž jsou různé vědní disciplíny zainteresovány.

Konference také potvrdila možnost interdisciplinárního dialogu.

Jindřich Filipeč

O strukturalismu a historismu v Brně

Ve dnech 14. až 16. května 1968 se konala v Brně celostátní vědecká konference o strukturalismu a historismu ve filosofii dvacátého století. Konferenci uspořádalo vědecké kolegium filosofie a sociologie ve spolupráci s filosofickým ústavem ČSAV a SAV a s filosofickou fakultou university J. E. Purkyně v Brně. Této poslední — respektive některým jejím pracovníkům, zejména L. Novému — náleží dík jak za iniciativu, tak za usku-tečnění a hladký průběh konference.

Nebude na škodu, uvedu-li hlavní tematické okruhy, které vymezovaly jednání jednotlivých dní konference. Pro první den to bylo téma *struktury a dialektiky*, druhý den *strukturalismus a historismus v tradici české a slovenské filosofie, vědy a kultury* a konečně, třetí závěrečný den celého jednání *spor o strukturalismus a historismus v soudobé marxistické filosofii*.

Všechny tři uvedené tematické okruhy představují nanejvýš aktuální problematiku filosofického myšlení. Brněnská konference se proto setkala se zaslouženým zájmem, který se projevil jak v počtu referátů a předem připravených diskusních vystoupení, tak také v diskusích, zejména posledního dne.

Ryze filosofické aspekty problematiky získaly v Brně — a to celkem oprávněně — převahu. Nicméně byla potěšitelná poměrně značná účast lingvistů a literárních vědců, kteří tak dokumentovali nejen skutečnost, že právě lingvistice a literární vědě vděčí